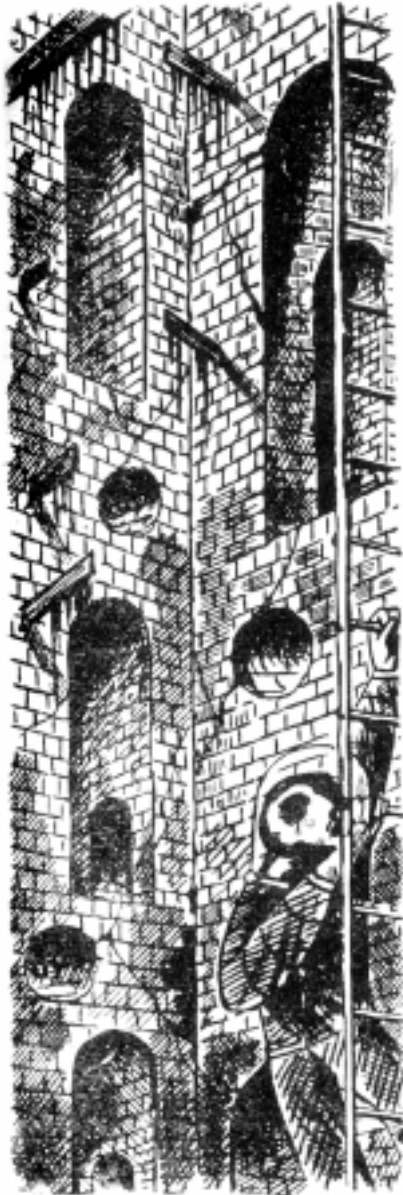

Η Αναζήτηση ως μία από τις Χαμένες Τέχνες

Η αναδίφηση του παρελθόντος είναι διαδικασία γοητευτική αλλά και επώδυνη. Σαγηνευτική διότι ο ερευνητής, δίκην αρχαιολόγου, φέρνει στην επιφάνεια ξεχασμένα σπαράγματα από την ιστορία (μιας περιόδου, μιας δραστηριότητας, ενός κειμενικού corpus ή και ενός επιμέρους κειμένου) αλλά και οδυνηρή διότι αφενός διαφαίνεται ότι κάποια τμήματα του ψηφιδωτού ίσως παραμείνουν για πάντα άφαντα, αφετέρου αναφαίνονται λάθη και παραλείψεις που, συχνά, είναι δύσκολο πια να αποκατασταθούν.

Η αναφορά, στα *Φανταστικά Χρονικά #2*, σελ. 51, του βέλγου συγγραφέα Michel Jansen πυροδότησε μίαν ακόμη ανάμνηση – με αποτέλεσμα να κατέβω τρέχοντας στο υπόγειο, για να ανασύρω από την αποθήκη ένα περιοδικό που είχα διασώσει από του Χάρου τα δόντια το 1985, όταν διαλύαμε την βιβλιοθήκη του Παππού.

Στην πολυκύμαντη ιστορία του ελληνικού τύπου, το περιοδικό *Εκλογή* σπάνια διεκδικεί κάτι παραπάνω από μια μικρή υποσημείωση, αν και δικαιούται περισσότερα: εκδιδόταν επί δεκαέξι συναπτά έτη, και η ιστορία του χωρίζεται σε τρεις περιόδους. Πρωτοβγήκε τον Μάρτιο του 1945 με εκδότη την «Αγγλο-Ελληνική Υπηρεσία Πληροφοριών» (**A.G.I.S.**), τον προπαγανδιστικό βραχίονα του Foreign Office στην Ελλάδα – το περιοδικό έβγαине στο Λονδίνο. Περιοδικά σχεδόν πανομοιότυπα με την *Εκλογή* (με κάποια άρθρα «τοπικού ενδιαφέροντος») κυκλοφορούσαν επίσης στα γαλλικά, ολλανδικά, ιταλικά, φινλανδικά, γερμανικά και άλλες γλώσσες.

Στα 1945, όταν οι Βρετανοί, στη ζώνη ελέγχου των οποίων ανήκε η Ελλάδα, εξέδωσαν την *Εκλογή*, η χώρα ήταν διαιρεμένη. Στα μέσα του Εμφυλίου Πολέμου η Ελλάδα περιήλθε υπό τον έλεγχο των ΗΠΑ, ενώ παράλληλα

άρχισαν οι τριβές με την Βρετανία σε ό,τι αφορά την Κύπρο. Το 1950 η έκδοση της *Εκλογής* διεκόπη (με το τεύχος #56, Μάρτιος 1950).

Η **Ελένη Βλάχου** [1911-1995] αγόρασε από τους Βρετανούς και έβγαλε ξανά στα περίπτερα, στην πρώτη της εκδοτική προσπάθεια, την *Εκλογή* ως το πρώτο ελληνικό περιοδικό τύπου Digest. Το έντυπο, που κυκλοφορούσε σε τακτική μηνιαία βάση, διατήρησε το format αυτό από το τεύχος #57 (Ιούλιος 1950) μέχρι το #170 (Δεκέμβριος 1959). (Αυτή είναι και η περίοδος κατά την οποία ο Παπούς και η Γιαγιά ήσαν συνδρομητές). Το 1960 ξεκίνησε η τρίτη του περίοδος, όπου φιλοδοξούσε να γίνει «ένα από τα περιοδικά από τα οποία αντλούν την ύλη τους τα Digest» (σύμφωνα με το εκδοτικό σημείωμα του πρώτου τεύχους της νέας περιόδου). Εκδιόταν κάθε 15 μέρες, σε μεγαλύτερο format, επί περίπου ένα χρόνο.

Οι πληροφορίες, στο σημείο αυτό, είναι συγκεχυμένες. Η εγκυκλοπαίδεια *Πάπυρος-Λαρούς*, στην έκδοση του 1964, αναφέρει ότι η έκδοση διακόπηκε το 1961. Η συλλογή της Εθνικής Βιβλιοθήκης (που χαρακτηρίζει την σειρά της «πλήρη») τελειώνει με το τεύχος #196 (18-12-1960). Οι λοιπές μεγάλες βιβλιοθήκες έχουν είτε λιγότερους είτε σκόρπιους τόμους ή και κανέναν. Δεν αποκλείεται, συνεπώς, (αλλά και δεν επιβεβαιώνεται από καμία έγκυρη μαρτυρία) να έχουν εκδοθεί κάποια τεύχη το 1961 τα οποία, σε αυτήν την περίπτωση, ίσως πρέπει να θεωρούνται οριστικώς χαμένα.

Η ιστορική περίοδος κατά την οποία εκδιόταν η *Εκλογή* της Βλάχου είναι από τις πιο δύσκολες και περιπετειώδεις περιόδους μετάβασης στην ιστορία του νεοελληνικού κράτους και αντικατοπτρίζει την μετεξέλιξη του από χώρα υπανάπτυκτη σε κράτος συνδεδεμένο με την (τότε) Κοινή Αγορά: ο νεοελληνικός δικομματισμός σχηματοποιείται, η «ανοικοδόμηση», η τότε εκδοχή του «εκσυγχρονισμού», πραγματοποιείται με την εκβιομηχάνιση, την ανάπτυξη των υποδομών και την σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ, η νεοελληνική αστική τέχνη ωριμάζει, «εξάγεται» και γίνεται «μόδα» στην Ευρώπη, ο «εξευρωπαϊσμός» εισάγεται ως έννοια και τρόπος ζωής, οι νεοελληνικοί «μύθοι» εδραιώνονται.

Οι εξελίξεις αυτές έχουν άμεση επίδραση στην νεοελληνική κοινωνία, παρότι η έλλειψη εγχώρια παραγόμενης τεχνολογίας και

2

επιστημονικής σκέψης περιορίζουν την επέκταση αυτής της επίδρασης σε χώρους πέρα από τον στενά οικονομικό-πολιτικό. Στα πλαίσια του μεταπολεμικού (δυτικού) κόσμου, η Ελλάδα εκτίθεται, αλλά πάντα από «δεύτερο χέρι», σε πληροφορίες (συνήθως αποσπασματικές), προβληματισμούς (αποσυνδεδεμένους συχνά από τα ερεθίσματα) και διαδικασίες (οι οποίες σχεδόν πάντα εισάγονται με διάθεση μιμητική).

Όλα αυτά τα φαινόμενα αντικατοπτρίζονται πολύ καθαρά στις σελίδες της *Εκλογής*. Το περιοδικό αναδημοσιεύει πληθώρα στοχαστικών κειμένων μεγάλων διανοουμένων, ενώ τα επιστημονικά άρθρα (ενίοτε σε ανεπαρκείς μεταφράσεις) πληθαίνουν όσο περνούν τα χρόνια και καλύπτουν ευρύτατο φάσμα θεμάτων. Πολύ συχνά δημοσιεύονται άρθρα με θέμα το διαστημικό πρόγραμμα και την ζωή στον Άρη ή σε άλλους πλανήτες, τα οποία, πάντως, διακρίνονται από επιμονή στο επιστημονικά ορθό[δοξο] – εξάλλου στην πλειοψηφία τους τα (επίσης πολυάριθμα) άρθρα για τους «ιπταμένους δίσκους» χαρακτηρίζονται από σκεπτικισμό και όχι άκριτη ευπιστία.

3

Αναφορικά με την Φανταστική Λογοτεχνία, παρατηρείται μια ανάλογη εξέλιξη: στα πρώτα χρόνια έκδοσης της *Εκλογής*, δημοσιεύονται, αποσπασματικά, περικοπές μυθιστορημάτων ή διηγήματα «παράξενα» ή τρόμου, ενώ όσο περνούν τα χρόνια

4

διεκδικούν όλο και περισσότερο χώρο, όλο και πιο μεθοδικά, κείμενα Επιστημονικής Φαντασίας [Ε.Φ.] – που δεν αναφέρονται, βέβαια, ως τέτοια. Άλλωστε, την ίδια εποχή, και στις άλλες χώρες της «περιφέρειας», η Ε.Φ. δεν έχει αυτόνομη παρουσία: ειδικευμένα περιοδικά εκδίδονται μόνο στις κυρίαρχες (και στον χώρο της Ε.Φ.) χώρες: Βρετανία, ΗΠΑ και Γαλλία. Το *Fiction*, γαλλική εκδοχή του *F&SF*, που εκδόθηκε το 1953 έμελλε να έχει τεράστια επίδραση στις επιλογές της *Εκλογής*.

Βασικός συνεργάτης του περιοδικού σε θέματα επιστήμης, τεχνολογίας και επιστημονικής φαντασίας ήταν ο **Λάμπρος Γ. Κορομπλάς** [1916-1981]. Δημοσιογράφος και συγγραφέας, ο Λ.Γ.Κ. «*ήταν φανατικός αναγνώστης αστυνομικής φιλολογίας και επιστημονικής φαντασίας, θιασώτης του υπερρεαλισμού, ενώ ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για τα επιστημονικά θέματα και για τα ανεξιχνίαστα μυστήρια – κυρίως αστυνομικής υφής*», όπως καταθέτει η κόρη του, συγγραφέας και ιστορικός Μαριάννα Κορομπλά: «*εισηγήτο και μετέφραζε, από τα Γαλλικά που ήταν η βασική ξένη γλώσσα που μιλούσε, διηγήματα και άρθρα για την Εκλογή*». [Η εκτεταμένη του βιβλιοθήκη –με πάνω από 5000 (!) βιβλία, εκείνης της περιόδου, Noir και SF– έχει, εδώ και χρόνια, διαλυθεί...]. Η Ελένη Βλάχου ήταν υπέρμαχος της αστυνομικής φιλολογίας. Δεν θα πρέπει να ήταν δύσκολο για τον Κορομπλά να την «ψήσει» ... Μετά από αρκετούς μήνες ακανόνιστης δημοσίευσης αστυνομικών ιστοριών, στο τεύχος #135 (Ιαν. 1957)

αναφέρεται πως «*Από το τεύχος αυτό η Εκλογή θα δημοσιεύη κάθε μήνα: Ένα αυτοτελές αστυνομικό διήγημα*». Η Ε.Φ. έπρεπε να περιμένει...

Ο Κορομπλάς, όμως, δεν ήταν ο μόνος συντάκτης της *Εκλογής* που ασχολήθηκε με την Ε.Φ. Στο #133 (Νοε. 1956) εγκαινιάζεται η στήλη «Υστερόγραφο του Μπνός» με υπογραφή Ν.Μ. – τα αρχικά του **Νέστορα Μάτσα** [1935 –], ο οποίος αρθρογραφούσε επώνυμα και στην *Εκλογή* και στα άλλα έντυπα της Βλάχου. Το «Υστερόγραφο» εστίαζε το ενδιαφέρον του στα πολιτιστικά της πόλης, και της χώρας, αλλά –πού και πού– αναφερόταν και σε ειδήσεις από τον διεθνή χώρο.

5

Στο #145 (Νοε. 1957) με τίτλο «*Διαπλανητική φιλολογία*», ο Ν.Μ. γράφει: «*Η εξαπόλυσις του τεχνητού δορυφόρου [...] απασχολεί ευρύτατα όχι μόνον τους επιστήμονας αλλά και τους ... συγγραφείς. Τον τελευταίο καιρό στο Νέο Κόσμο παρατηρείται μια μεγάλη άνθησι της ... διαπλανητικής φιλολογίας. Εκατοντάδες βιβλίων κυκλοφορούν με θέμα γύρω από τα ταξίδια στους γειτονικούς πλανήτες και τη ζωή που υπάρχει σ' αυτούς – όπως φυσικά τη φαντάζεται ο κάθε συγγραφέας. Παράλληλα το Χόλλυγουντ γυρίζει τώρα έξι ταινίες με το ίδιο θέμα και λανσάρει σταρ-διαπλανητικούς πυραύλους!*» Και στο επόμενο τεύχος, #146 (Δεκ. 1957), επανέρχεται: «*[...] Και να που τώρα άρχισε και η διαπλανητική μουσική!... Μια ολόκληρη όπερα έγραψε ένας από τους αξιολογώτερους Σουηδούς συνθέτες, ο Μπίργκερ Μπλόμντελ [...] με θέμα ένα διαπλανητικό ταξίδι... Η όπερα αυτή [...] θ' ανεβή τον προσεχή Ιανουάριο στη Στοκχόλμη. Ας σημειωθεί ότι, καθώς λέει ο Μπλόμντελ, ένα μεγάλο μέρος της συνθέσεώς του θα είναι ηλεκτρονική μουσική!... Η τέχνη στην υπηρεσία της επικαιρότητας!...*» Είναι άγνωστο αν η όπερα αυτή, με τίτλο *Aniara*, που πρωτοανέβηκε το 1959 παρουσιάστηκε ποτέ στην Ελλάδα – έστω από το ραδιόφωνο...

Είναι πιθανό η αναφορά του Μάτσα στις διάφορες μορφές «Διαπλανητικής Τέχνης» να ήταν το επιχείρημα που απαιτήθηκε για να πειστεί η Βλάκου να κάνει το επόμενο (λογικό, εντούτοις) άλμα, από την αστυνομική στην επιστημονική λογοτεχνία. Στο #150 (Απρ. 1958) δημοσιεύεται κείμενο κάπου 550 λέξεων, με τίτλο «Εμείς ... και το Διάστημα» και υπογραφή Λ.Γ.Κ. για να εισαγάγει τους αναγνώστες στην σειρά «Το Διαπλανητικό Διήγημα του Μηνός», όπου –μεταξύ άλλων– αναφέρονται και τα εξής: «Ο Ιούλιος Βερν έπαιξε πιά να θεωρήται μυθιστοριογράφος [...] τα δύο του βιβλία, το “Απ’ τη Γη στη Σελήνη” και το “Πέριξ της Σελήνης” [...] σήμερα – σε λίγους μήνες – πρόκειται νά ξαναγραφούν από ειδικούς αστροναύτες! Το χθεσινό απίθανο ταξίδι ενός ανθρώπινου κατασκευάσματος στο διάστημα, δηλαδή η διαπλανητική πορεία ανάμεσα στο παγκόσμιο ηλιακό σύστημα μιας ή περισσότερων γηίνων υπάρξεων, αντιμετωπίζεται εργαστηριακά, τώρα και καιρό, αφού θεωρητικά τελείωσε η μελέτη κάθε στοιχείου. [...] Τα 30 τελευταία χρόνια ανθεί με ιδιαίτερη επιτυχία η “διαπλανητική” φιλολογία. Πρόκειται για φανταστικά διηγήματα που ως θέμα έχουν το χώρο του ουράνιου διαστήματος. Άλλοτε οι άνθρωποι που τα διάβαζαν... διασκέδαζαν! Τώρα όμως; Τώρα τα αντικρύζουν με σοβαρότητα και περιμένουν... Από τη φιλολογία αυτή του Διαστήματος, η “Εκλογή” θά επιλέξη μερικά διηγήματα για νά παρουσιάξη στους αναγνώστες της ένα κάθε μήνα [...].»

Η έρευνα αποδεικνύει ότι σχεδόν όλα τα διηγήματα Ε.Φ. που παρουσιάζονται στις σελίδες της *Εκλογής* από εκείνο το μήνα ως

και τα μέσα του 1960 έχουν δημοσιευθεί κάποιους μήνες νωρίτερα στην γαλλική επιθεώρηση *Fiction*. Η Μ. Κορομπλά πράγματι θυμάται ένα γαλλικό έντυπο στο οποίο ο Λ.Γ.Κ. ήταν συνδρομητής.

Στο #154 (Αύγ. 1958), στη σελίδα 65 περιμένει τον σύγχρονο αναγνώστη, και τον οπαδό της Φανταστικής Λογοτεχνίας, μια αποκάλυψη: δημοσιεύεται το διήγημα «Το Πράσινο Δωμάτιο» ενός άγνωστου έλληνα συγγραφέα, του **Βασίλη Φωτιάδη** [1900? – 1975]. Ο συντάκτης της *Εκλογής* (ο Κορομπλάς;) που παρουσιάζει τον συγγραφέα έχει τα εξής να πει: «Ο Βασίλης Φωτιάδης ζει στο Παρίσι και γράφει γαλλικά. Η τελευταία του συλλογή διηγημάτων έχει τον τίτλο “Les transparents” και κυκλοφόρησε το 1958. Η φαντασία του εκλεκτού διηγηματογράφου πλέκεται τόσο αδιάσπαστα με την πραγματικότητα, ώστε οι φαντασιώσεις του γίνονται δεκτές χωρίς την προσπάθεια του νου να ρωτήσει καν: “Είναι αυτό δυνατόν;” Έχει ύφος απλό, είναι πρωτότυπος και η φαντασία του προχωρεί ασυγκράτητη.» Η έρευνα σε βιογραφικά λεξικά λίγα έχει να πληροφορήσει τον ενδιαφερόμενο: ο Βασίλης Φωτιάδης υπήρξε κατά βάση ζωγράφος. Σύμφωνα με το *Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών* (εκδόσεις Μέδουσα), γεννήθηκε στην Αθήνα και μαθήτευσε κοντά στον Φωκά και τον Γαλάνη. Εγκαταστάθηκε στο Παρίσι το 1924, όπου γνώρισε τον Matisse και άλλους μεγάλους ζωγράφους. Μετεγκαταστάθηκε στην Ελβετία το 1936. Πέθανε στη Λωζάννη το 1975. Το 1958 εξέδωσε στο Παρίσι μια ανθολογία 13 διηγημάτων από τον χώρο του φανταστικού (*Οι Διαφανείς* – που είναι τα φαντάσματα).

6

7

8

Το «Πράσινο Δωμάτιο» είναι η σοφίτα του σπιτιού του ανώνυμου πρωταγωνιστή, ένα «μυστικό δωμάτιο με τα παιχνίδια των νεκρών» όπως το περιγράφει στα ξαδέλφια του, τη Μαρίνα και τον Γιάννη (Ζαν), και στους συμμαθητές του. Ένα βράδυ, η Μαρίνα επιχειρεί να μπει και λιγοθυμά. Μετά από ώρα συνέρχεται και περιγράφει τα παιχνίδια, όμως κανείς δεν την πιστεύει διότι καίγεται από τον πυρετό. Και ο αφηγητής μάς ομολογεί πως πράσινο δωμάτιο δεν υπάρχει...

Στο #162 (Απρ. 1959), έβδομο της σειράς του «Διαπλανητικού Διηγήματος» (που, τελικά, δεν έβγαίνει ... κάθε μήνα!) δημοσιεύθηκε το διήγημα «Το φράγμα του φωτός νικήθηκε» του βέλγου Michel Jansen, για τον οποίο πολλά ειπώθηκαν στο περασμένο τεύχος των *Φ.Χ.*

Το καλοκαίρι του 1959 περίμενε τους αναγνώστες της Εκλογής μεγάλη δόση Ε.Φ.: στο #165 (Ιούλ. 1959), στη σελ. 117 υπάρχει μια σχετικά άγνωστη ψηφίδα της ιστορίας του κινηματογράφου - μάλλον από άλλη διάσταση... Ο Ν. Μάτσας στο «Υστερόγραφο του Μηνός» αναφέρει: «*Εχετε διαβάσει το βιβλίο της Μαίρης Ρενώ “Ο βασιλιάς πρέπει να πεθάνει”;* Είναι ένα από τα “best-seller” και παράλληλα ένα αληθινά αξιόλογο βιβλίο που αναφέρεται στην ιστορία και στον

μύθο του βασιλιά της Αθήνας “Θησέα”. Το γοητευτικό αυτό ανάγνωσμα [...] θα μεταφέρει η “Φοξ” στην οθόνη. Όλα τα εξωτερικά της μεγάλης αυτής ταινίας θα γυρισθούν στην Ελλάδα, σε σύστημα Α.Ο. Todd. [...] Ο πατριώτης μας πρόεδρος της “Φοξ” Σπύρος Σκούρας θέλει να κάνει ένα αληθινά μεγάλο θέαμα [...] Πολλές σκηνές της υπερπαραγωγής αυτής θα γυρισθούν στην Κρήτη όπου θα ξαναζήση ο θρύλος του Μινώταυρου που ο κινηματογραφικός Θησέας θα σκοτώση χάρη στη βοήθεια και την αγάπη της Αριάδνης.» (Στο #168, η είδηση επαναλαμβάνεται περιληπτικά με την προσθήκη ότι «Το μόνο δύσκολο σημείο είναι ότι ακόμη δεν βρέθηκε ο ιδανικός ηθοποιός που θα ενσαρκώση τον μυθικό βασιλιά.» Τελικά, δεν ήταν το μόνο δύσκολο σημείο αυτό... - Η ταμιά, βέβαια, ποτέ δεν γυρίστηκε).

Ο λόγος, όμως, για τον οποίο τα τεύχη 165 και 166 (Ιούλ. και Αύγ. αντίστοιχα) έχουν αυξημένη σημασία είναι η νουβέλα, σε δύο συνέχειες, που δημοσιεύεται σε αυτά: «Η Μέδουσα», με την υπογραφή της **Sally Morrok**. Αν η σύγχρονη αναγνώστρια υψώσει ένα απορημένο φρύδι, δεν θα είναι μόνη: σε καμία εγκυκλοπαίδεια ή άλλο έργο αναφοράς δεν ... αναφέρεται η κυρία Μόρροκ - ούτε και στο διαδίκτυο, άλλωστε. Αυτό αρκεί για να βάλει κάποιον σε υποψίες και να αρχίσει να ψάχνει ... αναγραμματικώς (!) Και να που, ύστερα από λίγο, σκέπτεται να διαβάσει το όνομα αντίστροφα και καταλήγει στο ... Korromyllas.

Η Μαριάννα Κορομπλά επιβεβαιώνει την υποψία («η ιστορία αυτή κυκλοφορούσε στην οικογένεια ως ανέκδοτο για χρόνια»), και αποδίδει τον αναγραμματισμό στην πεποίθηση του Κορομπλά ότι η Βλάχου δεν θα «περνούσε» το διήγημα ενός έλληνα συνεργάτη της - ενώ την μετάφραση του διηγήματος μιας διάσημης ξένης συγγραφέως, βεβαίως, βεβαίως... (Υπάρχει μια ακόμα πιθανή εξήγηση: μόλις τρεις μήνες πριν, ο Λ.Γ.Κ. είχε κατέβει στις δημοτικές εκλογές της 5-4-1959 και είχε εκλεγεί δημοτικός σύμβουλος με τον συνδυασμό του Δ. Βρανόπουλου...) Η Μ. Κορομπλά, όμως, διατηρεί και μιαν άλλη αμυδρή ανάμνηση: θυμάται τον πατέρα της να αναφέρεται «σε καμιά εικοσαριά» (!) διηγήματα της Sally Morrok. Αν αυτό αληθεύει (και δεν πρόκειται απλώς για το σύνολο των μεταφρασμένων από τον Κορομπλά διηγημάτων που δημοσιεύθηκαν

στην *Εκλογή*), τότε η ελληνική Ε.Φ. φαίνεται να έχει χάσει ένα σημαντικό σώμα κειμένων.

Στην «Μέδουσα», μια ιστορία που διαδραματίζεται το 1998 στην γαλλική πόλη Μπουβρέϊν (!), πρωταγωνιστεί ο Ρίκι (!!), ερευνητής της ειδικής υπηρεσίας Μελέτης Περιέργων Φαινομένων Ηνωμένης Ευρώπης (!!!), ο οποίος αντιμετωπίζει εισβολή ασπόνδυλων εξωγήινων που διεισδύουν στον νωτιαίο μυελό των ανθρώπων. Στο τέλος, ο αφηγητής αναρωτιέται: «*Κι αν όλοι αυτοί οι άνθρωποι που βλέπουμε να κυκλοφορούν με ύφος “περιέργο” σαν χαμένοι, “κατέχονται” από τις Μέδουσες; Εμείς, οι άλλοι, πώς μπορούμε να αντιδράσουμε;*». [Είναι σαφής η επίδραση των μυθιστορημάτων *The Puppet Masters* του Robert Heinlein, 1951, και *The Body Snatchers* του Jack Finney, 1955].

Το #168 της *Εκλογής* δίνει επιτέλους την ευκαιρία να διευκρινιστεί μια άλλη ασάφεια και να διορθωθεί μια ενοχλητική και επίμονη ανακρίβεια που έχει παρεισφύσει στην ελληνική βιβλιογραφία. Στο τεύχος αυτό (Οκτ. 1959) δημοσιεύεται το διήγημα «Ταξίδι Χωρίς Τέλος» που αποδίδεται σε κάποιον Όλιβερ Τσαντ (;) – κατόπιν δημοσιεύθηκε και στην ανθολογία *Φανταστικά Διηγήματα* των εκδόσεων «Γαλαξίας» (1961) με υπογραφή ... Όλιβερ Σαντ, γεγονός που οδήγησε τόσο την Δόμνα Παστουρματζή όσο και την Σταυρούλα Βεντούρι να τον αποδελτιώνουν στις βιβλιογραφίες τους ... εκλατινίζοντάς τον ως Oliver Sand (!) Πρόκειται, φυσικά, για τον Chad Oliver (που αναφέρουν και οι δυο βιβλιογραφίες, σε χωριστό λήμμα, ως Symmes Chadwick Oliver). Το «Ταξίδι Χωρίς Τέλος» είναι το διήγημα “The Wind Blows Free”, που δημοσιεύθηκε στο *F&SF* τον Ιούλιο του 1957. Αυτά, to set the record straight, που λένε.

Στις αρχές του 1960 η **Ροζίτα Σώκου** [1923 -], η οποία μέχρι τότε έστειλε συνεργασίες στην *Εκλογή* από την Ρώμη, επιστρέφει στην Αθήνα και αρχίζει να συνεργάζεται στενότερα με τη Βλάχου, η οποία, την εποχή εκείνη, ετοιμάζεται να εγκαινιάσει τις εκδόσεις «Γαλαξίας» και να εκδώσει την *Μεσημβρινή*. Η επίδραση της, ιταλόφωνης και αγγλόφωνης κυρίως, καθώς και φανατικής οπαδού της επιστημονικής φαντασίας, Ρ. Σώκου είναι εμφανής στην επιλογή των διηγημάτων της *Εκλογής*: υπάρχει μια στροφή σε πιο hard SF κείμενα. Μερικά από αυτά, μαζί με άλλα που έχουν δημοσιευθεί παλαιότερα στην *Εκλογή*, θα εκδοθούν στον τόμο *Φανταστικά Διη-*

10

11

γήματα, Γαλαξίας, 1961, στην συγκρότηση του οποίου σημαντικό ρόλο έπαιξε η Σώκου [αλλά, περί αυτών, σε επόμενο τεύχος].

Από τον Μάιο ως τον Οκτώβριο του 1960, η δεκαπενθήμερη *Εκλογή* δημοσιεύει σε δώδεκα συνέχειες (συνολικά περί τις 70 σελίδες) το μυθιστόρημα του Mordecai Roshwald *Η Εβδόμη Στοά (Level 7)* που πρωτοκυκλοφόρησε το 1959 στις ΗΠΑ. Πρόκειται για το μοναδικό μυθιστόρημα Ε.Φ. ισραηλινού συγγραφέα που έχει ποτέ δημοσιευθεί στην Ελλάδα.

Στο #183 (19-6-1960) τον σύγχρονο αναγνώστη περιμένει μια έκπληξη: «Το Εγκεφαλόποδο», με υπογραφή Ροζίτα Σώκου-Maradei. Πρόκειται για ένα διήγημα που πρωτογράφηκε στη Ρώμη, στα ιταλικά, από την συγγραφέα και τον τότε σύζυγό της και δημοσιεύθηκε αρχικά, με τίτλο “L’ Encerphalorodo”, στο ιταλικό περιοδικό *Italia Domani*. Στο διαστημόπλοιο Παϊονήαρ Ε’ [το οποίο είχε εκτοξευθεί τη χρονιά έκδοσης του διηγήματος] «*από το 1963 [...]*

επιβιβάστηκε ένας ξένος νους», ο οποίος α) καταστρέφει «τις σκανδιναβικές χώρες, τη Γερμανία και τη Βορειοδυτική Ρωσία», β) καταλαμβάνει την Βόρειο Ιταλία με αποτέλεσμα να μείνουν «η Τοσκάνη, η Εμίλια, η περιοχή Αμπρούτζι [...] έρημες, εγκαταλελειμμένες από τους κατοίκους τους» και γ) καταβροχθίζει, διανοητικά, κάθε μυαλό που έρχεται σε επαφή μαζί του.

Η Σώκου έγραψε την ιστορία, «*υπό την πίεση*» (και με την συνεργασία) του τότε συζύγου της Manlio Maradei [1930 -], δημοσιογράφου, μετέπειτα αρχισυντάκτη του ιταλικού περιοδικού *L'Espresso*, εμπνευσμένη από την κόρη της Ρένα (Irene) Μαραντέι «*η οποία μάς είχε εντυπωσιάσει, έτοιμη καθώς ήταν να ρουφήξει τα πάντα γύρω της*». Η διαπίστωση αυτή οδήγησε τους συγγραφείς να φανταστούν ότι τα μόνα όντα που θα ήταν σε θέση να αντισταθούν στον εξωγήινο εισβολέα δεν μπορεί παρά να είναι τα μωρά τα οποία (όπως λέει η ίδια η Σώκου σήμερα) χαρακτηρίζει μια «*συγκέντρωση φρικαλέας θέλησης εις βάρος του Σύμπαντος*».

Με το τεύχος #196, η καταγεγραμμένη ιστορία της *Εκλογής* φθάνει στο τέλος της αν και, όπως προαναφέρθηκε, δεν αποκλείεται να έχουν εκδοθεί και λίγα ακόμη τεύχη (ο Νέστορ Μάτσας στο ερώτημα πότε έκλεισε η *Εκλογή* απαντά «*δισιοθητικώς, θα έλεγα το 1961, αν και δεν μπορώ να το αποδείξω*»). Αν αυτό αληθεύει, τότε δεν μπορούμε παρά να ελπίζουμε στην πρόνοια κάποιου ιδιώτη να τα κρατήσει και στην αγαθή τύχη να γίνουν κάποτε προσπελάσιμα από όλους.

Ακόμα κι έτσι, όμως, ίσως δεν ανακαλύψουμε ποτέ όλες τις απαντήσεις – άλλωστε, το έχουμε πλέον μάθει καλά: «*Οι τόποι που γνωρίσαμε δεν ανήκουν μόνο στον κόσμο του χώρου, όπου τους τοποθετούμε για μεγαλύτερη ευκολία. Δεν ήταν παρά μια λεπτή τομή ανάμεσα στις συνεχόμενες εντυπώσεις που σχημάτιζαν την τότε ζωή μας. Η ανάμνηση ορισμένων εικόνων δεν είναι παρά ο καημός για ορισμένη στιγμή που πέρασε. Και τα σπίτια, οι δρόμοι, οι λεωφόροι, όλα είναι φευγαλέα, αλίμονο! σαν τα χρόνια*». (Marcel Proust, «Αναζητώντας τον Χαμένο Χρόνο», στην καταληκτική παράγραφο του πρώτου μέρους, «Από τη Μεριά του Σουάν», μετάφραση Π.Α.Ζ[άνας], Ηριδανός, Αθήνα, 1970).

Ένα Υστερόγραφο:

Στο #105 (Ιουλ. 54), η *Εκλογή* προκήρυξε διαγωνισμό διηγήματος και στο #106 (Αύγ. 54) δημοσίευσε το πρώτο βραβείο και κατάλογο των επιλαχόντων ανάμεσα στους οποίους και τους **Φρέντυ Γερμανό** [1934-1999] και **Άλκη Γουλιμή** (*sic!*) [1927-2000], ενώ στο #107 (Σεπτ. 54) ανέφερε και άλλους μετασχόντες, μεταξύ τους και τον **Διαμαντή Φλωράκη** [1935 -], ο οποίος, σε τηλεφωνική συνομιλία, αναφέρει ότι δεν θυμάται την περίπτωση αυτή (ούτε και μπορεί να υποθέσει με ποίο διήγημα συμμετείχε): «*δεν το αποκλείω, μια και διάβαζα την Εκλογή κάθε μήνα*». Σε ό,τι αφορά τους άλλους δύο, με τον θάνατό τους έχει προφανώς χαθεί κάθε πιθανότητα να μάθουμε με ποίο διήγημά τους είχαν συμμετάσχει. Πάντως, στο τεύχος #196 δημοσιεύονται διηγήματα και των δύο: «*Το Αστέρι της Αγάπης*» (που στη συνέχεια περιλήφθηκε στο ομώνυμο βιβλίο της Γουλιμή) και η «*Σκληρή Εποχή*» (που δεν περιλαμβάνεται σε βιβλίο του Γερμανού). Κανένα από τα δύο δεν ανήκει στην Φανταστική Λογοτεχνία.

12

13

14

Σημασία έχει να κάνουμε τις σωστές ερωτήσεις.

Ένα Συμωλήθημα:

(για την εικονογράφηση αυτού του άρθρου). Οι αριθμοί δίπλα στις εικόνες παραπέμπουν στις ακόλουθες λεζάντες:

1, 5, 8, 12: Μία μονογεγραμμένη με τα αρχικά «Γ.Κ.» και τρεις ανυπόγραφες ίδιες τεχνοτροπίας εικονογραφήσεις που κοσμούν τη νουβέλα «Η Μπχανή Σταμάτση» του E.M. Forster στο #65(Μαρ 51).

2, 4: Ενυπόγραφο, με το όνομα «Susan Einzig», και ανυπόγραφο ίδιας τεχνοτροπίας σχέδιο για το διήγημα «Το Ανοικτό Παράθυρο» του Saki στο #61(Νοε 50). [Η Susan Einzig είναι γνωστή χαράκις και εικονογράφος παιδικών βιβλίων και διετέλεσε καθηγήτρια σε δύο Σχολές Καλών Τεχνών στην 4οετία 1946-1987].

3: Ενυπόγραφο εξώφυλλο του #57, του πρώτου τεύχους της «ελληνικής» *Εκλογής* (στα Περιεχόμενα, στη σελ. 3, αναφέρεται: «*Το εξώφυλλον του κ. Π. Βλάχου. Τα διακοσμητικά σχέδια του κ. Γ. Μποσταντζόγλου*»). Η Ελένη Βλάχου, στο βιβλίο της *Γεννήτα και κάτι...*, γράφει: «*“Τι είναι αυτό που ζωγραφίζεις;” ρώτησα μια μέρα τον Μέντη Μποσταντζόγλου, υπάλληλο λογιστηρίου ... της «Εκλογής»* [Σ.Σ.: στην φάση προετοιμασίας της έκδοσης του πρώτου τεύχους, προφανώς]. *“Τίποτε...” “Πώς τίποτε; ... Δώσε μου ‘το!” Κάποιο σχέδιο ήταν, ένα караβάκι, και το έστειλα αμέσως να στολίσει τις φτωχές σελίδες του μικρού περιοδικού»* (τόμος Β', σελ. 218)

6, 7: Ανυπόγραφες, αλλά σεσημασμένες με στυλιζαρισμένη νεκροκεφαλή, εικονογραφήσεις που κοσμούν το διήγημα «Αζέμ» του O. Goldsmith στο #82(Αυγ 52).

9, 13: Υπογεγραμμένες με το όνομα «Παύλος Βλάχος» εικονογραφήσεις που κοσμούν το διήγημα «Το Πηγάδι και του Εκκρεμές» του E.A. Poe στο #86(Δεκ 52). [Ο Παύλος Βλάχος ήταν εξάδελφος της Ελένης Βλάχου].

10: Ανυπόγραφη βινιέτα σε άρθρο της Dorothy Thompson με τίτλο «Οχι άλλο επιτάφιο» και θέμα την κατάκτηση του διαστήματος, την καταστροφή των πολιτισμών και τους κινδύνους του ατομικού πολέμου, στο #90(Απρ 53)/89.

11: Ανυπόγραφη –και μάλλον κακόγουστη, επηρεασμένη από τον κινηματογράφο– εικονογράφηση στο άρθρο «Οι Ιπτάμενοι Δίσκοι» του J.H. Gilbert στο #89(Μαρ 53)/89.

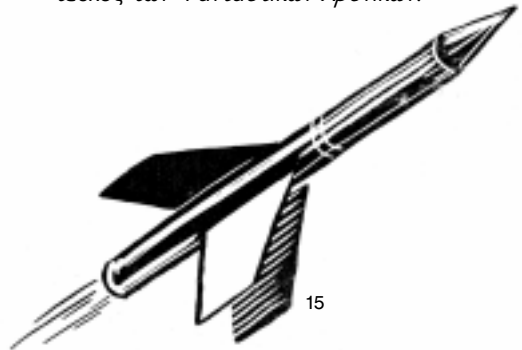
14: Υπογεγραμμένη με το όνομα «Παύλος Βλάχος» ολοσέλιδη εικονογράφηση που

κοσμεί το διήγημα «Φεγγάρι» του G. de Maupassant στο #85(Νοε 52).

15: Ανυπόγραφη απλοϊκή βινιέτα για το άρθρο του A. Labarthe με τίτλο «Ρουκέτες και Τεχνητοί Δορυφόροι» (και υπέρτιτλο «*Ο αγών ανάμεσα σε δύο άνισους συναγωνιστές*») στο #143(Σεπτ. 57)/III. [Στα ύστερα τεύχη, και ως το κλείσιμό της, η *Εκλογή* –προφανώς για οικονομικούς λόγους– δημοσιεύει λίγα, και μάλλον μέτριας τεχνικής, σκίτσα].

- μια Σημείωση:

Στο Διαδίκτυο, στον ιστοχώρο της Α.Λ.Ε.Φ. (<http://www.alef.gr>) θα βρείτε μια (σημαντικά) εκτενέστερη εκδοχή αυτού του άρθρου καθώς και μια συνοπτική αποδελτίωση των διηγημάτων E.Φ., Φάνταζι και Τρόμου που δημοσιεύθηκαν στην *Εκλογή*. Η αναλυτική (και σχολιασμένη) βιβλιογραφική καταγραφή θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος των *Φανταστικών Χρονικών*.

. και 14 ευχαριστίες:

Ευχαριστώ (αλφαβητικά) **A.** τους/τις κ.κ. Μαριάννα Κορομπλά, Νέστορα Μάτσα, Ελένη Μπίστικα, Ροζίτα Σώκου, Άσπα Παπαγιαννίδου, Διαμαντή Φλωράκη και Κλεό Χαρισιάδη για την συνεργασία τους και **B.** τους/τις κ.κ. Ελένη Μπράκου (Μπενάκειος Βιβλιοθήκη της Βουλής), Νίκο Παντελάκη (Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας), Εύα Σεμερτζάκη (Βιβλιοθήκη Τράπεζας της Ελλάδος), Βάσω Τσιγκούνη (Βαλλιάνειος Εθνική Βιβλιοθήκη), Αργύρη Χατζημαλή (Εθνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο), Karen Mackney (Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστραλίας) και Leena Vuorio (Πρεσβεία της Φινλανδίας) για την βοήθειά τους.